

Chợ tình Khau Vai – nét văn hóa độc đáo

H.LUU

Khi những cánh đồng hoa tam giác mạch phủ hồng các cao nguyên, những nương ngô xanh ngắt khắp các triền đá tai mèo và tiếng sáo, tiếng khèn gọi bạn cất lên tha thiết... cũng là lúc các chàng trai cô gái xúng xính trong những bộ váy áo màu sắc rực rỡ cùng rủ nhau về Khau Vai - nơi có phiên chợ phong lưu nổi tiếng.

Từ câu chuyện tình huyền thoại...

Người dân địa phương nơi đây kể rằng, ngày xưa có chàng Ba người dân tộc Nùng, nhà ở Khau Vai, khôi ngô tuấn tú, hát hay, thổi sáo giỏi nhưng nhà nghèo. Cô Út xinh đẹp là con một tộc trưởng người Giáy. Hai người yêu nhau nhưng gia đình cô Út không đồng ý vì chàng nghèo và khác dân tộc không cùng con ma, không cùng phong tục tập quán.

Chàng và nàng trốn nhà đưa nhau lên hang núi Khau Vai sống. Gia đình, họ tộc cô gái vác súng kíp, cung nỏ sang nhà trai chửi mắng chàng Út phá lệ đưa cô gái ra rừng. Gia đình chàng trai cũng mang gậy gộc, súng, dao ra chửi mắng nhà gái. Từ hang núi nhìn xuống cảnh máu chảy, đâm chém nhau giữa hai họ; thương cha, thương mẹ, thương dân bản hai làng bỗng trở nên thù hận nhau chỉ vì tình yêu của mình nên chàng trai và cô gái chia tay nhau về làng, thề kiếp sau sẽ thành vợ thành chồng.

Khi đôi trai gái chia tay nhau, họ đã cắt máu thề: Dù không lấy được nhau nhưng mỗi năm, cứ đến ngày 27/3 họ lại lên Khau Vai hát cho nhau nghe, kể với nhau những thăm kín ấp ủ trong lòng trong suốt một năm xa nhau. Họ tâm tình, ca

hát đến hết đêm hôm sau rồi lại trở về với cuộc sống ngày thường. Ngày cuối cùng của cuộc đời, họ lại đến với nhau. Họ tìm đến gốc cây rừng và ngồi bên hòn đá thề năm xưa, ôm chặt nhau cùng đi vào cõi vĩnh hằng.

...Đến phiên “chợ phong lưu”

Câu chuyện tình buồn thuở nào giờ đã trở thành huyền thoại, trở thành biểu tượng cho sự bất tử của tình yêu đôi lứa, vì yêu nhau mà vượt qua tất cả những khó khăn, cản trở để đến với nhau nhưng cuối cùng đã hy sinh hạnh phúc riêng để bảo vệ gia đình, sự

binh yên của người thân, thuận hòa giữa các dân tộc, riêng hai trái tim thì vẫn hướng về nhau bất chấp sự xa cách. Câu chuyện ấy dù được kể cả trăm năm, được ca tụng và truyền đạt qua biết bao thế hệ ở mảnh đất vùng cao, nơi quanh năm mây phủ núi che, nhưng sức sống của nó vẫn luôn lan tỏa mãnh liệt bởi chính giá trị nhân văn vô cùng sâu sắc. Chàng Ba và cô Út đã trở thành thân tượng của nhiều thế hệ, được nhìn nhận như những nhân vật tiêu biểu để khích lệ và noi gương trong cuộc sống.

Từ tích của câu chuyện, bà con đồng bào dân tộc nơi đây đã sáng tạo nên một phiên chợ tình nổi tiếng vào ngày 27/3 âm lịch. Phiên chợ đặc biệt này dành cho những người có mối tình trắc trở, yêu thương nhau thực sự nhưng vì một lý do nào đó không lấy được nhau. Đúng ngày này, họ hẹn nhau về đây để tâm sự, thông báo cho nhau cuộc sống riêng của mỗi người, ôn lại những tình cảm xưa. Nhiều đôi vợ chồng cùng nhau đến chợ; đến nơi, vợ đi tìm bạn của vợ, chồng đi tìm bạn của chồng. Họ không ghen tuông, không bức bối, mà tôn trọng nhau, tôn trọng bạn của vợ, của chồng mình; họ coi đó là sự linh thiêng, là bổn phận và trách nhiệm trước cuộc sống tinh thần của người bạn đời.

Phiên chợ tình trải qua thời gian trở thành một lễ hội thực sự cho cả cộng đồng không riêng gì những đôi lứa, là dịp để cho bà con đồng bào các dân tộc nơi đây giao lưu tìm hiểu những nét văn hóa riêng biệt, độc đáo với nhau, nhằm thỏa mãn những nhu cầu đồng cảm, nhu cầu thẩm mỹ, nhu cầu sáng tạo, đồng thời thỏa mãn tất cả những nhu cầu về đời sống tâm linh và tinh thần. Những làn điệu dân ca, những câu hát đối,

hát phướn của các chàng trai, cô gái người Tày, người Dáy, người Nùng; những trò chơi dân gian như đánh sảng, chọi chim, bập bênh, đánh yển, đu quay... tạo nên không khí lễ hội rộn rã tràn ngập âm thanh, đã biến những trắc trở của núi đồi hùng vĩ, những khó khăn của cuộc sống thường ngày, những thiếu thốn đủ mọi bề của bà con nơi đây trở nên nhẹ bẫng như làn sương mỏng mùa xuân vùng cao. Hơn thế, những giá trị sản sinh từ phiên chợ đã biến nó trở thành di sản góp một màu sắc riêng trong bức tranh văn hóa phong phú đa dạng của cả dân tộc

Nét văn hóa đẹp

Chợ tình Khau Vai hay "chợ phong lưu" mà người dân ở nơi đây vẫn thường gọi, là một nét đẹp văn hóa đặc sắc của không chỉ đồng bào các dân tộc vùng cao mà còn là một tài sản quý báu cần thiết được tôn vinh, bảo tồn, gìn giữ và nâng cấp của cả quốc gia, dân tộc. Một phiên chợ độc đáo, đầy tính nhân văn và giàu giá trị được hình thành qua hàng trăm năm nay xứng đáng trở thành Di sản văn hóa cấp quốc gia để nó ngày càng nhận được nhiều hơn sự quan tâm của đông đảo du

khách trong và ngoài nước về thăm và một lần trải nghiệm phiên chợ độc đáo này.

Bên cạnh đó, tỉnh Hà Giang cũng cần khẩn trương triển khai kế hoạch cải tạo chợ tình trở thành điểm du lịch văn hóa quan trọng của địa phương. Tiếp tục trùng tu miếu Ông, miếu Bà cho xứng tầm và phục hồi khu chợ cổ trên 90 năm, tạo mặt bằng rộng rãi cho du khách về tham gia lễ hội và đầu tư làm đường từ trung tâm huyện Mèo Vạc vào Khâu Vai... có như thế thì Chợ tình Khau Vai - nét văn hóa đẹp của cả dân tộc mới được dịp giới thiệu quảng bá rộng rãi và đến gần hơn với du khách ở cả trong nước và quốc tế.

Mùa xuân nơi mảnh đất địa đầu của Tổ quốc như kéo dài mãi và tràn đầy sức sống. Xa xa giữa trập trùng núi đá hiểm trở, thấp thoáng có bóng dáng của cô gái dân tộc trong bộ váy áo màu sắc tuyệt đẹp, tỏa sắc rực rỡ như những bông hoa rừng, khiến những ai ngấm nhìn phải mê đắm. Và từ đâu văng vẳng câu hát: Chàng ơi xuống núi cùng em/Nhớ mang theo ngựa và đi một mình/Em đây tuy chẳng còn xinh/Có ô che nắng chợ tình phong lưu như một lời gọi mời khó cưỡng.../.